

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 20. vsakega mesca.

Velja celoletno 2 gld. — polletno 1 gld.

List 8.

V Celovcu 20. avgusta 1875.

Leto VII.

V e č e r.

Solnce šlo je v zaton,
Gorska megla ga je skrila,
S plajšem sivim ogernila
In rešila noč iz spon.

V prirodi vlada mir
V popek cvetka se zavije,
Ptica glavo v perje skrije,
Krog že leta netopir.

Kmet iz čela briše znoj
Ker končano je vse delo,
Vrača iz polja se veselo,
Uka, poje da je joj!

Slavček mili zdaj zapoj!
Zvon Marije oznanuje
Da se noč nam približuje,
Tmina izvija svoj povoj.

Zvezd prekrasnih silni broj
Mi miglja iz visočine,
Vabi me iz solz doline:
„Tu nad nami dom je tvoj!“

Našlo vse je že pokoj;
Samo luna tiho blede
Na počivajoče gleda,
Njim pozdrav pošilja svoj.

Bog nam večni da nocoj
Rahlo naj in sladko spanje,
Vtihne tuga naj jokanje
In serca naj neha boj.

P.

Strogi sodnik.

(Svobodno spisal Mérovčkov Prostoslav.)

Hudi časi bili so na Sedmograškem. Kdorkoli je imel zdravi roki, zdravi nogi, zapuščal je domače ognjišče, da se vdeleži neizgledno obupnih bojev, kakoršnih nam povestnica ni prej, ni poznej ne zamore navesti.

Nikdo ni se podal siljen v boj, prostovoljno šel je vsak. Vsakdo čutil se je nesrečnega, ako je moral ostati doma, nečinno preživeti čas, mesto bi si z drugimi delil slavo.

Letopisci pravijo, da se je onda zlati vek hotel naroditi Sedmograškej. Če prečitamo orumenele liste, na kojih so popisani oni časi, do kraja, ako odložimo debelo knjigo, nehoté si mislimo: „Oj to so bili lepi časi!“

Dokaj čudnih, nenavadnih povesti je pisanih o onem času, da jih komaj zamoremo verjeti. Mnogo jih je šaljevih, da se meni, čitatelj mora se razčesniti smehu; a dokaj zopet žalostnih, da nam solze silijo črez lici, da nam britka bol navdaja serce, ko smo jih prečitali.

Tacih dogodjajev enega hočem tu pripovedati, Bog zna, kje sem ga bil čul. Nemara mi ga je še doma pripovedovala dojnica, in baje ga je tudi ona čula v svojej mladosti.

Naj zakrili pesen, naj zadone goslini zvuki; vsaj nočem pripovedati najžalostnejše meni pripovedanih povesti; kajti da činim to, bol bi vam prešinila ude, ko jo prebirate, in mene, ko bi jo pisal!

I.

Hrabri, boja vajeni junaci, mladi in živahni sedé krog visoko plopajočega šotorskega ognja. Zdé se nam vsi veseli, da so zabili kervavo bitko, drago plačano zmago, kojo so pribojevali danes. Koliko se je prelilo kervi, koliko verlih tovarišev manjka med njimi! . . . včeraj še veseli, polni zmagovalnih upov v prijateljskem krogu, a danes krije jih že hladna gomila; le neotesan lipov križec znači kraj, kjer so padli.

Star general prispé zdaj med vesele bratee. Vsakdo spominja se dne, ki je starcu zadajal rane; bila je najljutejša bitka, dva krasna, verla sinova padla sta mu na strani, le eden je ostal še starcu, najmlajši sin Lászlo.

Komaj se zapazi poveljnik, že je vse na nogah.

„Deca!“ pravi stari gospod, ko pride bliže, „nocoj mi spite le z enim očesom, drugo naj čuva; tepeni vrag bode, da se mu le nekoliko posreči vrediti se, v novo poskusil napad. Lahko noč!“

Vojščaki zopet sedejo k ognji; a stari general poda se v svoj šotor, sede k mizi, razprostré ogromen zemljevid, gleda ga dolgo ter s perstom sledí progí. Dospévši do necega kraja, postane, in se globoko zamisli; važno strategično mesto je moralo biti onda.

Ne dolgo, ko mu vstopí sin, stotnik Lászlo.

„Oče, baterije so nastavljene,“ poroča.

„Rad bi te bil stavil jim za pokrovitelja; a v enej uri moraš odriniti, da obideš vraga.“

„Dobro, pripravljen sem.“

„Sin moj, pozor! Preplezal bodeš ono pogorje nad našim taboriščem; ko prelaziš gozd, oberni se v dolino, prekorači Morišo, — voda ni pregloboka, — in od todí splaziš se po jarku vragu za herbet. Dolgo bodeš koračil po slabej poti; a biti mora, čuješ Lászlo, biti mora. Na slednji čin! Če sovražnik nič ne prične do jutri, poprimem ga sam. Da si mi pripravljen na prvo znamenje!“

„Nič se ne bodem mudil in točno bodem na odkazanem kraji.“

„Načeloval bodeš dvema četama konjikov, korajžnim, hrabrim dečkom, mojemu jedru; ako jim je načelnik kavelj, gredó za njim skozi peklenski ogenj. Zmagati moramo v tej bitki; osoda domovine je odvisna od nje.“

„Bodi brez skerbi, oče, jaz zadostim svojej dolžnosti. —A— sluga mi je dejal, da so došli listi“

„Eden je za-te, Lázsló. Če se ne motim, je rokopis tvoje žene. Tamkej v torbi je.“

Kapetan Lázsló urno razpečati list in jame čitati. Čem dalje čita, tem huje se mu mrači lepo, moško lice, in ko dokonča, prikrade se mu težak izdih iz persi.

„Kaj resen si postal, Lázsló; si nemara dobil kako britko poročilo?“

„Kar se tiče mene, pač najbritkejše. Marjeta mi piše, da je hudo bolna, in da se boji, da kmalu sklene. Zarota me, naj po prejemi pisma takoj prihitim k njej.“

Stari general ne zaverne družega, nego: „Uboga, dobra žena!“

„Da jo izgubim, da mi umerje, ne da bi jo še kedaj videl o tem življenji!“ vzdihne Lázsló potertega serca. „Oj oče moj! kako krivična je osoda proti meni! Vedno hitreje pobira mi one, ktere najiskrenejše ljubim, ki so tolikaj dragi mojej duši, mojemu sercu!“

A oče ne zaverne ničesa na te besede, kot ne bi bil čul sinovega govora; v novo jame pazno iskati po razprostem zemljevidu.

„Ko sem slednjič pritisnil si jo na persi, dan na dan spominjam se tega — s kako ginljivimi besedami se je bila tedaj poslovila! Opasaje mi meč, dejala mi je: Vojskini Bog naj te brani, vihti meč vedno čestno!“

„Bog je do zdaj še vedno uslišal prošnjo tvoje žene, sin moj!“

„Oj oče, serce mi počí, če izgubim to drago, blago bitje!“

A stari oče zamermra tiho: „Bore moj sin, bore moj sin!“

II.

Uro po prejetem povelji zapusti kapetan Lázsló s svojo četo taborišče, da obide vraga po nakazanem načertu. Tiho jezdi na čelu svojim vojščakom, tik družega kapetana, ki si na vsem potu zastoj prizadeva, žalostnega tovariša pripraviti k govorjenji.

Dospevši do Mórišinega obrežja zagledata jezdeca, ki se v urnem diru bliža četi. — „Iz taborišča pride“ — si mislita, — „donese nama kakov ukaz.“ — in mala četa se, pričakovaje ga, vstavi.

„Kaj novega, Barabás?“ pita kapetan, osupel vsled navzočnosti svojega zvestega sluga, kterega je bil popustil doma pri bolehnj ženi.

„Nujen list, gospod kapetan!“

„Si ti bil v šotorišču?“

„Le trenutek, kajti ko poizvem, katero pot ste krenili, poberem jo takoj za vami, ne da bi bil le besedico govoril s starim generalom.“

List, kojega je bila napisala ptuja roka, poroča Lázsló, da se mu soproga bori s smertjo, in da jej je zadnja želja, enkrat še pritisniti si ga na persi.

„Zgnubljen sem!“ zavpije Lászlo vničen.

„I kaj hočeš pričeti zdaj?“ pita ga tik njega stoječi tovariš.

„Kaj znam? Moj Bog!“

„Lászlo, cenim ogromnost tvoje bolesti, serčne žalosti, kako rad bi ti pomogel! Čuj brate, prepusti mi poveljništvo in hiti k smertnej postelji svoje žene!“

„Ni mogoče!“

„Nimaš nikakoršnega zaupanja do mene?“

„In da imam največje, smem li zapuščati svoje stojališče?“

„Ako hipoma odjezdiš, si po noči lahko doma, in ko se prične boj, že zopet tù.“

Trenutek premišlja Lászlo; na obrazu bere se mu britki, duševni boj.

„Čas hiti, Lászlo, níkar se ne obotavljaj; čisto miren bodi; dolžnost tvojo prevzame žertvujoči se ti prijatelj!“

„Hvala, serčna hvala, pobratime moj! Da, grem, še enkrat jo moram videti v tem življenji!“

„Daj mi dnevni ukaz!“

„Tu je, prijatelj! Jutri rano sem zopet tu. Konja, Barabás, za naju najboljša!“

In krasna žival dirja skokoma s svojim gospodarjem, kot bi vedela, kamo ga ponese.

Spozabil se je bil vojščak, zastavil življenje, a več še nego to, svojo čast, da še enkrat vidi svojo ljubo, zvesto ženico.

Zadnji trenutek že dospeé tijà.

Umirajoča soproga, zagledavši miljenca, si oterne nemo solzo v očesu; jezik jej že več ne služi.

Zadnji poljub, zadnjič si še sežeta v roko, — in drage oči zapró se za vselej.

Bore vojščak! . . . Bore soprog! . . .

(Konec prihodnjič.)

Matija Gubec, kralj kmečki.

1573. l.

(Po V. Klaić-u posnel Fr. Jaroslav.)

V šestnajstem stoletju je bilo mnogo prevratov na polju cerkvenem, deržavnem, socijalnem in kulturnem. Vsi stebri človeškega društva so začeli težiti po nekem novem. Samo na eden stan, ki je doslej mirno in poterpežljivo prenašal težko breme, s katerim ga je srednji vek nadaril, se je tako rekoč pozabilo. Bilo je to bedno seljaštvo. Ker tedaj ono ni dobilo pomoči od nikoder, samo je vstalo na obrano svojih človeških pravic, vnelo je socijalno revolucijo, in geslo mu je bilo: borba za bitek.

Tudi Slovenci in Hrvati so sprejeli ideje, katere so v tem veku po svetu krožile, tudi pri njih se je vnel verski prepir, zavladao je v viših krogih novo življenje. Ali na Slovenskem, vzlasti pa na Hervatskem, terla je ta čas ubogo seljaštvo največa beda pod težkim pritiskom plemenstva. Vladar slovenski in hervatski, ta poslednja tolažba ubogemu ljudstvu, bil je sam v nevolji, in neprijatelj kristijanstva. Turčin zadajal mu je čem dalje več in večih skerbi. Slovenski in hervatski kmet ustane zato sam na orožje, na „mužku punta riju“. Vodja in duša tega kmečkega punta pa je bil Matija Gubec, nazivan kralj seljaški ali kmečki.

Središče kmečkega punta in sredotočje kralja kmečkega, bilo je Zagorje. Tu je ustaja buknila, tu se je zveršila.

Franjo Tahy, gospodar Susjed-grad in dolenje Stubice, bil je v tej dobi največi nasilnik na Hervatskem. Že od nature je bil okrutne čudi, ohol, nepravičen ter lakomen bogastva. On je zapiral in ubijal ljudi brez razločka stanu: kmet, pop, plemič, vse je moralo terpeti. S sosedi svojimi, z Gregorijanci na Medvedgradu, bil je v vednej svaji in razpertiji; celo besedo kraljevo je preziral ta nemili nasilnik. Znana so bila njegova zločinstva na daleč, došla so na uho tudi cesarju Maksimilijanu. Zatožen je bil Tahy, da je mnogo kmetov s selišč pregнал, da je jim vinograde in ves imetek odvzel. Mnogo seljakov je v ledenej temnici pod Susjed-gradom od bede in nevolje pomerlo, mnogo je nedolžnih dal pobiti, da-si je sama banica hervatska za-nje se potegnila bila. Kmet ni mogel na dalje prenašati strašnega nasilja svojega gospodarja. Pritožil se je cesarju in kralju svojemu, iskal je pravice pri njem. In ta je poslal poslanike svoje, da tožbe zaslišijo. Petsto in osem prič se je našlo, ki so Tahyja najgroznejših zločinov zatožili ter krivico dokazali.

Ali Tahyju se vkljub temu nič žalega ni zgodilo. Kraljeva veljava je bila ta čas na Hervatskem globoko pala, k temu so branili rojaki Tahyjevi svojega tevariša pred cesarjem gospodarjem; kmetje so bili prevarjeni, nadejali so se od cesarja pomoči, a sedaj je zadelo jih še večje zlo: Kervava osveta Tahyja in ostalih nasilnih plemičev.

Niso mogli več prenašati nevolje svoje. Podkurjeni od Štefana Gregorijanca, zakletega neprijatelja rodu Tahyjevemu, ustali so 1571. l. kmetje Susjed-grad in Stubice na orožje, da si sami izvojujejo pravo in svobodo. Odrekli so se vsake poslušnosti in odvisnosti proti svojemu gospodarju, ter pozvali celi kmečki stan po Hervatskem in Slovenskem, da se jim pridruži. Kot blisek preletí po vsej zemlji glas o ustaji kmetov Tahyjevih. Bilo se je bati, pa hoče celo seljaštvo pristati na ustajo. Uplaši se cesar Maksimilijan, pošlje poverjenike svoje k upornemu ljudstvu, prosi ga, da se umiri, ker je Turčin Zagrebu pred pragom. Došla so od njega pisma vsem selskim sodnikom, kmetom in drugim stanovalcem okraja stubiškega in susjedgradskega, kjer jih cesar prosi, naj se ogibljejo ustaje ter orožje odložo.

Zastonj, bilo je prekesno. Nevolja kmetov je bila prevelika, šlo je za njih obstanek. Izgubili so vero v vsakega, tudi v samega cesarja, sprevideli so, da jim pomoči more samo Bog in krepka njih roka. Podpirani skrivaj po

Štefanu Gregorijancu na Medvedgradu ter nižim plemenstvom po vsej Hervatskeji, vzdignili so kmetje ustajniško glavo visoko. Po vsej županiji Zagrebškeji in Varaždinskeji so našli priveržencev.

Gospoda hervatska se je prestrašila. Sešla se je 1572. l. na zbor v Zagreb, da se posvetuje, kako se hoče upreti groznej nevarnosti od razjarjenih kmetov. Poslali so prošnjo cesarju na Dunaj po pomoč, ali od cesarja ni prišlo nič razen lepih besedi. Na to so sklenili 10. avg. 1572. l. stanovi, da hočejo sami na svojo roko nevarno ustajo zadušiti.

A s tega sklepa ni bilo nič. Stanovi so bili sami med seboj v vednej razpertiji; bilo je med njimi tudi neprijateljev Tahyjevih, kateri so se radovali, da je njegovemu nasilstvu odzvonilo. Iz Zagorja, tega gnjezda cele ustaje, razširila se je upornost dalje po ravnej Posavini, in tudi preko hervatskih mej po Štirskeju in Kranjskeju. Naroda je bilo kot listja in trave, trebalo je mu samo verhovne glave. In ta se je našla.

Meseca februarja 1573. l. snide se spuntano seljaštvo na zbor. V lepeji dolini, blizu dolenje Stubice, zbere se do 20.000 seljakov, oroženih s puškami, sabljami, sekirami, kosami itd. Začnó se posvetovati, koga da izberó za vodjo. Izbor pade na Matijo Gubca, kateremu so dali naslov „kralj kmečki“.

Matija Gubec, popreje župan, bil je človek hraber, moder in izurjen v orožju. Beseda mu je tekla kot reka bistrice, govoril je iskreno, vzvišeno. Kar je njegovemu govoru osobito silo dajalo, bila je globoka vkoreninjena meržnja v dušji njegovej proti plemstvu. S tem je bil po godu seljakom; znali so, da hoče vse poskusiti, samo da se plemenstvu osveti.

Seljaštvo se ni prevarilo. Ko je M. Gubec postal kralj, prva mu je bila skerb, da ustajo tem bolj razširi ter več priveržencev pridobi. Proglasi tedaj stan kmečki svobodnim ter neodvisnim od plemenstva, osvobodi ga plačanja vse desetine in drugih bremen. Obeta ustajnikom, da hočejo biti ravni svojim gospodarjem, da hočejo med seboj ednako porazdeliti imetek in zemljo tlačiteljev svojih. Kmetstvo radostno pozdravlja kraljestvo njegovo, z vseh strani vré ljudstvo pod njegovo zastavo.

Da si narod še bolj priveže, navali Gubec na Stubico, preotme jo, ter se v njej utabori. Na to razpošlje na vse strani poslanike razglašujoče, da je Stubica v njegovih rokah. Kdor hoče v prihodnje deležnik biti tolike sreče, naj mahoma prihiti k njemu. „Čuvši — veli Habelič — brezpametno ljudstvo v tolikej sreči moža kralja, hiti v možki kraljevski tabor, ter pozabi na deco in na žene in na blago svoje.“

Sedaj začne Gubec nastojati, da vzdigne vredjeno ustajo. Za pravega doglavnika imenuje Ilija Gregoriča, a zatem izbere Andreja Pasanca, Nikolaja in Vinka Lepoič-a* za svoje poslanike, ki hočejo seljake kranjske in štirske poburiti. In sosedje hervatski so se oklenili kralja kmečkega.

Ptujsko ravno polje je bilo odločeno za zbirališče zedinjenih ustajnikov. Iz glavnega stana, iz stubiškega grada, razposlal je Gubec svojo vojsko na tri

* Dvomim, da se je to imé prav zapisalo, ali prav — čitalo. Jaz bi bil za imé Lopač, kajti Lopač-i še dan danes živé na Kranjsko-hervatskeji meji. Pis.

strani, da plemiške gradove popali in pobere vse kmete na potu, da se zberó na ptujskej ravnini. Edno četo je poslal v Posavino, drugo na Brežice na Štirsko, tretjo pod vodjem Ilija Gregoriča pa v Kerško na Kranjsko. Gubec pa je ostal v svojem gradu Stubici v Zagorju, kajti hotel je najpreje celo Zagorje zapleniti, in potem z ostalimi oddelki svoje vojske na drugem mestu se sniti.

Ali tudi hervatska gospoda se je vzdignila, da ustajo zaduši. Biskup Jurij Drašković, ki je ta čas bil tudi ban hervatski, skliče plemenstvo in duhovnike na zbor v Zagreb. Razloživši jim, v koliko nevarnost so stermoglavili stanovi ubogo zemljo s svojim nasilstvom in okrutnostmi, pozove jih, da ustanejo na obrambo. Stanovi vidijo, da ni šala, in berzo se odločijo. Blizu 800 plemičev prihití pod zastavo stanov, in tem pripojé še 1000 dobro oroženih zemeljskih vojakov. Na čelo plemiške vojski stopita Matija Keglević in Gašper Alapić.

Kmečko vojsko so zadevali zapored nemili udarci. Četa kranjska pod I. Gregoričem bila je pri Kerškem od kranjskih plemičev 5. febr. na glavo pobita, sam Ilija ne bi bil odnesel glave, ako bi ne bil v hervatske gore pobegnul. Dan na to 6. febr. zadela je posavski oddelek ednaka osoda. Gašper Alapić in Jurij Zrinjski sta potokla ondotno četo in očistila vso Posavino ustajnikov.

Vse čete Gubčeve, ki so imele na ptujsko polje dojti, bile so potolčene in razkropljene. Ostal je on sam z glavno četo v Zagorju. Tu je izplenil vse gradove, med drugimi tudi Krapino. Čuvši o pobitju svojih čet, ni hotel iti naprej proti Ptuju, nego je odločil v domovini poskusiti srečo. Ostal je pred Stubico.

V tem se je približevala četa plemiška; Gašper Alapić, ko je bil potolkel Posavce, zjedini se s četo Matija Keglevića, in oba skupaj mahmeta proti Stubici, kjer se je imela odločivna bitev biti.

V lepej stubiškej dolini, okroženej od dveh strani z gorami, stal je Gubec s 10.000 kmetov, pripravljen za boj. On je sprevidel važni čas, ki se je približeval, zato je z vso iskrenostjo govoril narodu, da bi sklonil ga na odvažni odpor. Sprevidel je, da od tega trenutka zavisi osoda njegova in vsega kmetstva. Izpelje tedaj četo svojo pred neprijatelja in začne jej govoriti:

„Bratje junaci! sami znate, zakaj ste se v tem taboru zbrali, zakaj ste hiše, žene in deco svojo zapustili. Sami znate, kako vam je sreča mila bila do sedaj proti plemičem, ki so vas nemilo odirali. No, znati morate, da sedaj imate priliko, kakoršne nikdar niste imeli, da pridete na verh sreče svoje. To je dan, to je borba, katera vam hoče ali večno hvalo in sliko, pa željno svobodo donesti, ako hrabro vojevaje gospodo potolčete, ali pa vas hoče pripeljati do velike in strašne muke, ako ledja obernete in pobegnete. Ako ste tedaj ljudje, ako ste junaci, katere jaz cenim, serčno se lotite orožja in na neprijatelja udarite. Ne plašite se bleska mečev njihovih, ali dolgega kopja; na vsakega njih je vas dvajset. Nečem vas dalje z besedami zadrževati, že je čas, da se udarimo. Danes nam veljá ali srečno zmagati, ali vsem junaško poginiti.“

Bitev na stubiškem polju se je bila 17. febr. Vojska plemiška je bila mala po številu ali dobro izurjena. V sredini te vojske so stali pešci oroženi

z dolgimi puškami, in z obeh krilov konjiki. Vroča bitva se je bila. Naposled prodere plemiška vojska v tabor seljaški in razbije celo vojsko. Sam Matija Gubec pade s svojim pobočnikom A. Parancem v roke svojih neprijateljev.

Kmečki punt je bil s tem odločivnim pobitjem zatert. Sedaj je došel plemičem čas osvete. Polovljene seljake so povešali po vsej okolici, na ednej samej hruški je viselo 16 seljakov. Z velikim slavljem se je vrnila vojska plemiška z Gubcem in Pasancem v Zagreb. Tu so ju sodili in obsodili na smert. Kralj kmečki, — doslej ne še kronan, imel se je kronati. Na Markovem tergu je bila sodba izvršena. Najpreje pal je od rabeljnovе roke A. Pasanec. Došel je red na Gubca. Zvezanega vergli so nesrečnika na prestolj, donesli razbeljeno železno krono, ter jo postavili mučeniku na glavo. Z razbeljenimi kleščami so potem derli polmerto telo in naposled odbili so mu kronano glavo. Truplo so raztergali na štiri kosove ter jih razmetali na štiri strani sveta.

Tako je poginil Matija Gubec, kralj kmečki, ki je samo 14 dni kraljeval. Ž njegovo smertjo palo je seljaštvo zopet v robstvo. —

Narodna pesen.

(V Zrečah na Štirnem zapisal J. Kovač.)

„Dov bo dekle tebe trošto,
Ko te bodem jes zapustu?“
„Troštale me bojo tičice,
Ki po lufti letajo.“
„Eno puško bodem kupu,
Vse te tičke bom postrelu,
De te na bojo več troštale
In mojga sarca žalile.“

„Dov bo dekle tebe trošto,
Ko te bodem jes zapustu?“
„Troštale me bojo ribice,
Ki po vodi plavajo.“
„Eno mrežo si bom kupu,
Vse te ribce bom polovu,
De te na bojo več troštale
In mojga sarca žalile.“

„Dov bo dekle tebe trošto,
Ko te bodem jes zapustu?“
„Troštala me boj' drevesa,
Ki po svetu rastejo.“
„No sekiro si bom kupu,
Vse drevje bom poseku,
De te na boje več troštalo
In mojga sarca žalilo.“

„Dov bo dekle tebe trošto,
Ko te bodem jes zapustu?“
„Troštale me bojo rožice,
Ki po zemlji cvetejo.“
„Eno koso si bom kupu,
Vse te rož'ce bom pokosu,
De te na bojo več troštale
In mojga sarca žalile.“

„Dov bo dekle tebe trošto,
Ko te bodem jes zapustu?“
„Troštale me bojo zvezdice,
Ki na nebu svetijo.“
„Prišli bojo tujd' oblaki,
Vse te zvezde ti pokrili,
De te na bojo več troštale
In mojga sarca žalile.“

„Dov bo dekle tebe trošto,
Ko te bodem jes zapustu?“
„Troštala me bo zemlica,
Ker še bom po jej hodila.“
„V zemljo jamo bodem skopo,
Natar bodem te pokopo,
De te na boje več troštala
In mojga sarca žalila.“

„Dov bo dekle tebe trošto,
Ko te bodem jes zapustu?“
„Troštala me bo Marija
S svojim sinam Jezusam.“

Nekoliko o Hercegovini in Bosniji.

(Sestavil* Lj. Dragotinina.)

Nekaj tednov že trajajoča vstaja v Hercegovini, ki se bolj in bolj širi po turških pokrajinah, naseljenih od Jugoslovanov, zanima dan danes evropsko novinarstvo in v prvi vrsti se tudi slovanski časopisi mnogo pečajo s političnimi vprašanji glede orientalnih zadev.

Z ozirom na ovo javno pretresovanje in z ozirom na vedoželnost slovenskih sorojakov naj tu sledi mali popis istih pokrajin, v katerih se ravno sedaj sveti bojno orožje, v katerih možje in mladeniči na braniku stoje, žene in device pa molijo boga za blagoslov njihovemu orožju.

Ilirsko gerški polotok na jugozahodni strani Evrope med jadranskim in egejskem morjem obsega z otoci vred 5661□ miriam.; med tem ima turško cesarstvo z Rumelijo, Macedonijo, Tesalijo, Albanijo, Bosnijo, Hercegovino in Bolgarijo 3470□ miriam. in 11,200.000 ljudi. Teh je 1 milj. Turkov ali Osmanov in njim sorodnih Tatarov, 1 milj. Gerkov, 1¼ milj. Albanozov, 1,530.000 Serbov, 6 milj. Bolgarov i. t. d. Slovanov je toraj pod neposredno turško oblastjo 7,530.000, to je blizo 68% vseh turških podložnikov v Evropi. Po veri je okoli 4 milj. mohamedancev, drugi so pravoslavni kristijani, razen 600.000 katoličanov.

Mimo tega imamo po imenu odvisne dežele turške: rumunsko knježevino, črnogorsko knježevino (knjaz Nikita), in serbsko knježevino (knjaz Milan).

Nam je tu v prvi vrsti govoriti o Hercegovini in sosedni Bosniji.

Hervatsko-serbska zemlja razpada gledé geografičnih razmer na dvoje, namreč na severo-vzhodno in na južno-zapadno stran; mejo pa dela Kras in njemu podobno pogorje, ki se vleče od virov Kolpe do dinarskih planin in od tod dalje po zapadni Bosniji in Hercegovini do severo-zapadnih odraslekov Šar-Dagh-a. Zapadni del je zeló gorat. Gore se večinom v vstričnih potezah vlečejo za jadranskim morjem od severo-zapada proti jugovzhodu. Grebeni so deloma goli, med njimi pa je mnogo podolgastih travnatih planot. Po teh dolinicah, kjer se rodovitna perst nabira, so ljudje naseljeni. Gore se tu in tam redno znižujejo v ravnine in obilno pošiljajo rek v nižave in so bogate z gozdi obrašene, tako je n. pr. ravno Bosnija prebogata gozdov; v sredini ove pokrajine je celo mnogo takih, katerih se sekira še ni dotaknila in kjer se drevesa starosti podirajo.

Bosnija meji proti severu na hervatsko-slavonsko, proti vzhodu na serbsko knježevino, proti zahodu na vojaško krajino in Dalmacijo; v jugu Bosnije se razprostira Hercegovina. V Bosniji in Hercegovini nahajamo sledeča mesta in glavne kraje: Serajevo s 50.000 ljud., središče bosnijskih Serbov in njih kupčije. Posebno važna izdeljava cenjenih pušk in sabelj. Banjaluka na Verbasu s 15.000 prebivalci. Travnik, glavno mesto bosnijsko. Mostar, glavno mesto her-

* Glej „Slovanstvo“ M. Pleteršnik; „Občni zemljepis“ J. Jesenko.

cogovinsko. Mimo tega lahko omenimo v Hercegovini kraje: Nevesinje, Stolać, Dabra, Bilećinje, Gabela, Gorica, Počitelj, Trebinje (1½ milje od črnogorske meje), Bitać, Ljubinja i. t. d.

V Bosniji in posebno v Hercegovini nahajamo razna po rekah zelo razderta gorstva. Poprek 1000 do 2000 metrov visoke, dosežejo v gori Dormitoru, ki se od severo-zahoda proti jugo-vzhodu razprostira, blizo 3000 metrov nadmorske visokosti. Reke so večinom bolj kratke, izvirajo po večem v Donavo, ali njene stranske reke, tako v Savo iz Bosnije pritakajo: Una, na katerej so terdnjave Bihać in Novi; potem Verbas, Bosna in Drina. Izmed rek brežnic se izliva v jadransko morje: Neretva, ki ima na svojih bregovih kraje Počitelj, Mostar in Neretva.

Glede veroizpovedanja so prebivalci veči delj pravoslavni, ki spadajo pod carigradskega patrijarha in imajo 4 biskupe, namreč v Zvorniku, Mostaru, Novem Pazaru in Serajevem; poslednji ima metropolitansko čast. Patrijarhi so po rodu Gerki in tudi kot biskupe se Gerki imenujejo. Pri oddaji teh stolic, kakor tudi pri oddaji far pa vlada podkupljivost. Še le v novejši dobi se je ustanovilo v Banjaloki bogoslovje, kteremu pa še zmiraj Turki ovire delajo. Pravoslavni so imeli blizo 14 samostanov, 16 cerkev in 437 far. K mohamedanski veri se prišteva tudi precejšno število Ne-turkov. Ko so namreč Turki Bosnijo in Hercegovino spravili pod svojo oblast, je veliki del plemstva, da ohrani svoja posestva, prestopil k mohamedanski veri. Ti poturčenci so malo da ne edini lastniki vsega zemljišča. Najimennitnejši med njimi so „begi“, za njimi „age“, posestniki.

V političnem oziru je Turčija razdeljena v „ejalat-e“, to je glavne gubernije. Kar je serbskega naroda pod turško vlado, spada ga največi del v bosnijski ejalat, ki obsega Bosnijo, Hercegovino in novopazarski okraj. Dežela ova je razdeljena v sedem okrogov in ti v blizo 60 okrajev. Na čelu stoji vali-paša, sultanski namestnik; njemu v pomoč je svetovalstvo, obstoječe iz pašinih uradnikov. Plačevati imajo prebivalci sledeče davke: 1. desetino vseh pridelkov. Ta davek, za kmetovalca zeló strog, oddaja država podvzetnikom v najem; 2. hišni in zemljiščini davek, po 50—350 pijastrov od rodbine (1 pijaster blizo 9 kr. av. velj.); 3. davek v odkup od vojaščine. Razun omenjenih pa je še mnogo drugih bolj posrednih davkov.

Prebivalci so večinom velike postave, lepega in krepkega života, plečnati in zeló uterjeni. Ženske so tudi sploh krepke, ali glede lepote zaostajajo za možkim, gotovo največ za to, ker morajo najteža dela opravljati, med tem ko možki dostikrat počivajo. Hrana prostega naroda so v pervej versti rastlinske jedi, potem mleko, sir i. t. d. Mesa si privoščijo le o posebnih priložnostih. Nošnje so tù in tam en malo različne, ali vendar zelo podobne. Splošno obuvale so opanke. Hlače so široke in sicer do opank ali pa samo do kolena; pod kolena se zožijo. Nad srajco se nosi rudeč ali moder opersnik in potem kratka suknja s širokimi ali pa ozkimi rokami. Glavo pokriva rudeča kapica, ki se tù in tam po izgledu Turkov z belo ali rudečo ruto ovije.

Njih stanovališča so revna, pohišje prosto: škrinja za obleko, stoli, miza in na tleh postлана postelja po večem zadostuje. Peč je skoraj da središče domačega življenja.

Tukajšni seljak je prosti sin prirode, on ne pozna potreb omikanih ljudstev, pa tudi ne napak, ki navadno spremljajo večjo oliko. Tu nahajamo še prave izglede izvirne jugoslovanske narodnosti. Ker mora bivalec največ sebe in svoje imetje sam braniti, je tudi vedno oborožen in vendar se ravno tam redko kedaj ktero hudodelstvo, kakor uboj ali tatvina, rop i. t. d. prigodi; le krivine so posebno v južnem delu in ob črnogorski meji, kjer je še „kervna osveta“ v navadi, bolj pogostne. Gotovo je, da imajo od Turkov mnogo nasilja terpeti in da si žalibog pomagati ne morejo, ker tamkaj neodvisnih in povsem pravičnih sodnij ni, ki bi brez strasti in enostranosti razsojevale. Kako stanje je sploh kristjanom pod turško vlado, posnemo lahko iz malih čertic, katere nam podaja nemški zemljepisec leta 1860: „Kristijani, posebno Gerki, stokajo pod težkim jarmom. Sicer ni mohamedanec več tako nesterpljiv, da bi mimo sebe ne pustil drugega veroizpovedanja, ali vsakdor med Gerki mora v dovoljenje, da sme živeti, posebni davek plačati. Kristijane ne imenujejo drugače, kakor kaure. Če Turek kristjana pretepa, plača malo denarno globo; če pa kristjan Turka vdari, ima to krivdo z življenjem poplačati. Priča mohamedanca prevaga sodnijsko izpovedanje deseterih Gerkov. V cerkvah se ne terpe zvonovi, kajti zvonenje žali uho turkovo i. t. d.“

Aga sicer kmetovalca, dokler ovi izpolnuje svoje dolžnosti, ne sme pregnati iz zemljišča, tudi je kristjanu dovoljeno nakupiti si zemljišča — ali mohamedanec ima na svojej strani gosposko in ve tako ravnati, da kristijan ne more kaj lahko do lastnega premoženja, do lastnega posestva doйти. Zato tudi kmetovalec ne obdeluje s posebno marljivostjo zemlje. Misel, da, če se še tako trudi, bo le imel en oddelek sadu, mu zgreni marljivost.

V Hercegovini in novopazarskem okraju redé ovce in tudi koza jim je zeló priljubljena domača žival.

Posebno Bosnija je bogata vsakoverstnih rud, ali za kopanje in vkorištenje ovega zaklada se malo stori. Tu nahajamo: baker, svinec, kositer, žveplo, živo srebo, zlato, srebro, železo i. t. d. O obertniji in trgovini ne moremo govoriti; tu je še vse v otročjih povojih. Vzrokov pa ne smemo iskati v bivalstvu samem. Temu se ne moremo čuditi v očigled turških pravnih in družbinskih razmer.

Šolstvo je povsem zanemarjeno. Kdo da je temu kriv, ni naloga ovega sestavka. Omeniti hočemo le, da se je v zadnjih 10 letih šolstvo v bližnji knježevini serbski kaj hitro razvilo in napredovalo, tako da ima sedaj Serbija okoli 500 ljudskih šol, 7 gimnazij, 8 realnih šol, višjo dekliško učilnico, 2 učiteljski pripravnički, semenišče in vseučilišče. To v knježevini — in v sosednih turških pokrajinah šol sem ter tje popolnoma manjka!

Priroda, vse oživljajoča narava je nakopičila v tem ejalatu premnogo raznoverstnih zakladov — ali to večidelj zastonj, kajti prebivalci se jih —

po raznih okoliščinah zavirani — le malo poslužujejo, po večem jih preveč zanemarjajo.

Sedaj konečno še odgovor na vprašanja: od kedaj so te pokrajine za terdno pod turško oblastjo?

V teku stoletij ste Bosnija in Hercegovina mnogokrat menjevale svoje gospodarje. V 15. stoletju je po usmertenju takratnega inozemskega kralja od strani njegovega brata Radivoja in sina Štepana — zopet priderla turška nevihta. Katarina, vdova umorjenega kralja, je Turke na pomoč in na maščevanje proti morilcema pozvala. Hitro dospó z ogromno vojaško v Bosnijo, kjer so strašno razsajali. Umorili so kralja, posekali veliko vojvodov in knjezov, ki se niso hoteli upogniti mohamedanskej veri; izbrali so si nad 30.000 dečkov za janičarje ter odpeljali nad 200.000 ljudi v sužnost; deželo pa so razdjali in v puščobo spremenili. Velika je bila tuga! To se je godilo leta 1463, in dvajset let kasneje je pripadla tudi Hercegovina Turškej. Povsem turške pokrajine so pa postale ove dve deželi leta 1527., po nesrečni mohački bitki. Zemlja je bila razdeljena na tri dele, za sultana, za mošeje in za poturčeno plemstvo; kristjani pa so bili „raja“, čreda brez posestva. Leta 1826. se je Bosnija vperla ali bila je premagana; ravno tako leta 1849., ko so reforme turške prebudile novo vstajo v Bosniji in Hercegovini, katero je Omer-paša zadušil. Kako bo sedanji upor končal, kazala nam bode bližnja prihodnost!

Serčna gospa.

(J. R u p.)

Po bitvi pri Mühlbergu leta 1547 se je vzdignil cesar Karol V. nad Franckonijo in Švabsko. Potovati je moral skoz Turingijo. Ljudomila grofinja te dežele, udova Katarina Švareburgova, je sprosilá od cesarja pismeno poterjeno pravico, da potujoča armada španska njenih podložnikov nič ne sme ne oškodovati niti nadlegovati. Nasprotno pa je ona obljubila, da za primerno plačilo oskerbi armadi kruha, piva in družega živeža, in da se vse to pripravi na most čez reko Zalo.

Kmaló potem se približa španski general, siloviti vojvod Alba, mestu Rudolstadt, kjer je grofinja prebivala. Ko pride blizo mesta, pošlje poslanca Katarini pl. Švareburgovi in jej naznanja, da se on povabi ta dan v njenem gradu na kosilo. Tako čestne ponudbe mogočnega vojvoda, se vé da, ni mogla zavreči, zato mu poroči: Naj le pride, podalo se bode, kar hiša premore. Opomnila ga je tudi cesarskega pisma ter ga naprosila, da naj se po njem ravna.

Ko prijaha vojvod v grad, bil je čestito sprejet in ljubeznjivo pogostovan. Spremljal ga je le samo vojvod Henrik Brunsviški s svojimi sinovi. Dobro so se gostili, Alba sam je pohvalil Katarino, da znajo v Turingiji okusno kuhati in izverstno postreči. Dokler se tako pri kosilu vsi veselé, pokliče strežaj

domačo gospo iz sobane, ter jej naznani, da Albovi vojaki po vaseh ropajo, kmetom živino odganjajo ter koljejo. To grofinjo močno užali, ker je bila zares skerbna mati svojim podložnim; vsplamenilo jo je tudi to, da se cesarsko pismo tako očitno prezira. Natihoma ukaže domačim, da naj vsa vrata zapró in zavarvajo, moški naj potem oboroženi zberó se brez šuma pred jedilnico, kjer gospóda sedi. Sama pa stopi ta serčna gospa pred Albo ter ga začne milo prositi, naj ne prezira cesarskega pisma, ter naj brani svojim vojakom ropati po kmetih.

Kruti Alba zažene smeh in pravi, da v vojski take malenkosti ne morejo se zabraniti; zraven tega Katarino še malo podraži zarad njene prevelike skerbnosti za kmete. A razžaljena gospa stopi terdo pred mogočnega vodja španske armade, povzdigne slovesno svoj glas in svojo desnico ter pravi: „Jaz hočem, da se zgodi mojim podložnim pravica, in da se jim storjena škoda poverne. Če se pa to ne zgodi, potem za Boga! k n e š k a k r i z a v o l o v s k o!“ To rekši poda se iz izbe, in oboroženi domačini z golimi meči stopijo v sobano. Prav spoštljivo pa vendar resno se postavijo za sedeže vojvodov in strežejo pri mizi.

Lehko si mislimo, kako je osupnilo vojvode. Alba obledi, ker je naglo sprevidel nevarnost, v kateri se znajde. Vojska njegova, da-si mogočna, je daleč od njega, orožja sam nima, pričujoči hišniki pa imajo terdne pesti in nabrušene meče. Vojvod Brunsviški se najprej oserči; začne plemenito gospo Švareburgovo hvaliti, kako je skerbna za svoje podložne, kako je gostoljubna do tujcev itd. Pa tako prilizovanje nič ni izdalo. Rad ali nerad je moral Alba svojim vojakom pismeno ukazati, da naj poverneje oplenjene reči, in naj mirno potujejo dalje.

Še le potem, ko je grajski sluga prišel nazaj in naznanil, da je kmetom vse poverjeno, in da je mirno po vaseh: odstopi straža iz sobane, in grofinja Katarina se priserčno zahvali gospódi za to dobroto, ter viteze spremi do mestnih vrat. — Znabiti je bilo to edinokrat, da je tresel se mogočni Alba pred kako žensko. — Katarina je živela še mnogo let spoštovana od vseh ljudi in ljubljena od svojih podložnih. Serčna gospá!

Družba sv. Mohora.

Družbina tiskarnica je rešila svojo nalogo. Knjige so v natisu doveršene in prihodnji teden prične se razpošiljatev.

Bukve se bodo razpošiljale letos po tej versti: najprej jih bode dobila kerška, potem ljubljanska, teržaška in razne škofije; za temi lavantinska škofija in nazadnje goriška nadškofija. Razpošiljatev je uravnana tako, da vsak ud svoje kujige prejme do vseh Svetih.

Temu naznanilu naj dodamo pregled letošnje delavnosti družbe sv. Mohora:
 Lani je štela družba 449 dosmertnih in
 23.631 letnih, tedaj

vkup 24.080 udov;

letos pa je naraslo število dosmertnih udov na 467
 in letnih na 25.869

tako, da vseh udov je 26.336

2256 družnikov je torej pristopilo letos na novo.

Izmed pozameznih škofij šteje:

1. Goriška	64	dosmert.,	2797	letnih,	vkup	2861	udov.
2. Kerška	43	"	2609	"	"	2652	"
3. Lavantinska	122	"	9418	"	"	9540	"
4. Ljubljanska	191	"	9292	"	"	9483	"
5. Terž.-Koperska	23	"	1256	"	"	1279	"
6. Sekovska	7	"	139	"	"	146	"
7. Senjska	3	"	96	"	"	99	"
8. Poreška	3	"	40	"	"	43	"
9. Zagrebška	5	"	124	"	"	129	"
10. Somboteljska	1	"	65	"	"	66	"
11. Videmska	1	"	22	"	"	23	"
12. Razne druge	4	"	11	"	"	15	"

Vkup 467 dosm., 25.869 letnih, vkup 26.336 udov.

Družbeniki dobijo tudi letos šestero knjig za letni donesek enega goldinarja, ali prav za prav 94 kr., ker 6 kr. mora družba plačati za koledarjev kolek. Vse knjige obsegajo 69 tiskanih pol, šest pol več kot lani.

Knjige so pa te-le:

1. „Molitvene bukve“, za brate in sestre bratovščine sv. Mohora. 26 pol.
2. „Življenje in smert Kristusova.“ Drugi del 2. snopič. 9 pol.
3. „Umni kmetovalec,“ splošni poduk za naše kmetovalce. 7 pol.
4. „Občna zgodovina.“ Drugi snopič obsega: Gerško in Makedonsko zgodovino do Rimljanov. 9 pol.
5. „Setev in žetev,“ povest za prosto ljudstvo. Slov. Večernic XXXIII. zvezek. 5 pol.
6. „Koledar“ za leto 1876. 13 pol.

Družbini dohodki tega leta znašajo 29.029 gld. 84 kr.

Stroški pa 28.960 „ 86 „

kaže se, da ostane gotovine 68 gld. 86 kr.

katera se po sklepu družbinega odbora daruje za Janežičevo ustanovitev.

Matici je letos priraslo 321 gld. dosmertnine in daril, tako da znaša sedaj 16.176 gld. 27 kr.

Neimenovan dobrotnik je družbi daroval eno delnico banke Slovenije.

Ob enem razglasimo

Razpis družbinih daril za leto 1876.

V podporo domačega slovstva in v omiko slovenskega naroda razpisuje družba sv. Mohora za prihodnje leto sledeča darila:

- a) Sto in štirideset gld. za štiri krajše izvirne povesti, vsaki po 35 gld., v obsegu blizo $\frac{1}{2}$ tiskane pole, in
- b) Sto in štirideset gld. za štiri podučne spise raznega zapopadka, vsakemu po 35 gld., v obsegu $\frac{1}{2}$ tiskane pole.

Posebno ustrezajo didaktične pesmice; životopisne, potopisne, naravoslovne itd. čertice in spisi nravno-šaljivega zapopadka.

Rokopisi naj se pošljejo družbinemu tajniku vsaj do 1. novembra 1875 brez podpisanega imena, katero naj se priloži v zapečatenem listu.

Prisojena darila se izplačajo na Vodnikov dan 2. februarja 1876.

Smešnice.

* * Mož stare domače korenine, kateremu se je zdela vsaka s škodlami pokrita hiša v bližnjem tergu grad in mimo tekoč potok največa reka na svetu, podá se s pipo v zobeh neke nedelje po večernicah k gospodu župniku. Gospod, tiha in blaga duša, mu ponudijo sedež pri mizi, pod katero je bil lep tepih razprostert. Naš mož se za vse to čisto nič ne zmeni nego pluva, kakor bi sedel doma za pečjó, tje pred se — na lep pisan tepih. — Župnik ga naravnost ni upal opomniti, nego mu dal tik pred njega postaviti pljuvavnik. A mož ga pametno odrine z nogo na stran, in to večkrat, ker so mu ga vedno nazaj porivali. Zadnjič je bilo junaku vendar že preveč, tako porivanje gori in doli mu je že presedalo, zatorej reče jezen služabniku: „Ta vražja stvar mi je silno na poti; odstranite jo, ali bom pa v istini noter plunil.“

* * Nek tergovec je o belem dnevu luč prižgal pred svojo prodajalnico. Vprašan, čemu to? odgovori: Nobenega ni v štacuno k meni, zato si mislim, da moje štacune ne vidijo. Prižgal sem tedaj luč, da jo bodo videli.

* * Nekdo teče na vso moč po dolgem travniku, in kriči. Vprašan, kaj dela? odgovori: Želim zvedeti, kako daleč seže moj glas.

* * Mlad tergovec je šel v opravkih na tuje, in je hudo zbolel. Ko je en malo okreval, je pisal svojemu očetu na dom: „Ljubi moj oče! Ko sem prišel do mesta J., sem hudo obolel, tako da sem mislil, da umerjem. Vendar pa mi je odleglo, in zdaj sem iz nevarnosti. Nadejam se, v kratkem popolnoma ozdraveti in se domu verniti.“ — Na ta list mu je oče odpisal med drugimi rečmi tudi to le: „Veruj mi, ljubi moj sin! ako bi bil ti zdaj umerl, in mi tako žalost pripravil, nikoli več v celem svojem življenji ne bi bil s tabo govoril.“

Razne vesti.

Slovensko slovstvo. Znani pisatelj Ivan Tomšič, učitelj c. k. vadnice v Ljubljani in vrednik „Vertec-u“, bode v posebnih zvezkih male gledališke igre, namenjene slovenski mladini, izdajal in je ravno kar prvi zvezek pod naslovom :

„Gledališke igre za slovensko mladino: Star vojak in njegova rejenka“ obelodanil. Z veselim srcem pozdravljamo ovo podvzetje, kajti ravno na ta način se resnično najbolj kerči pot k zavesti slovenske mladeži, katera se hitro vadi v pravilnosti materinščine po naučenji in predstavljanji malih, okoliščinam in starosti primernih ter v čistem in lepo se glasečem jeziku pisanih igrokazov. Želeti bi bilo, da izdajatelju enakih zvezkov, katerih nam — če bodo materijalne zadeve dopuščala — v kratkem mnogo obeta, domorodci in v prvi versti prijatelji naše mladine na pomoč pridejo in to po obilnej naročbi in razširjenji teh zelo koristnih in potrebnih knjižic. Prvi zvezek, v mali prav mični obliki, blizo 48 strani, velja 20 kr. in se dobiva pri vredništvu „Verteca“ v Ljubljani, po pošti poslan 2 kr. več.

* Druga knjiga, katero smo pred nekajimi tedni dobili, je: **Mali prirodopis s podobami za narodne ali ljudske šole in za prvi poduk na višjih dekliških šolah**, spisal prof. Netoliczka, poslovenil Ivan Lapajne, nadučitelj v Ljutomeru. Knjiga obsega v velikej osmerki blizo 120 strani in obravnava najglavnejše o živalstvu, rastlinstvu in rudninstvu. Delo je že v izviru jako praktično in dobro vredjeno in tudi prestava je kaj dobra. G. Lapajne nam je kot pisatelj v zelo dobrem spominu in posebno čišlamo njegov jezik, kot lahko razumljiv slovenski mladini v naših ljudskih šolah. Knjigo kinča veliko število v les vrezanih, jako ličnih slik, ki gotovo pospešujejo lažje razumenje učne tvarine. Tiskala se je v Bernu, kar je tudi skoraj gotovo vzrok, da se je zaradi prevelike oddaljenosti prestavljavčeve precejšno število tiskovnih pomot vgnjezdilo in to pomot, ki tu in tam nekoliko razumenje temnjajo, tako n. p. kažuhevina, imo, dlalka, voik, snašna, medved objame svojega prijatelja z zadnjimi (!) nogami i. t. d. Posebno pri učnej knjigi bi bilo treba strogo paziti na pravilnost tiskovno; kajti zgodi se lahko, da mladi učenček, ki je navajen priseči na vsako čerko, katero najde v svoji učni knjigi, do neopravičenega prepričenja dojde, da se ima pisati: in si nabiro — mesto nabira, veriverica je mala živalca . . . njegova (!) dlaka i. t. d. in da enacih napak ni takoj moč pri mladeniču iztrebiti, bode vsakdor priferiditi moral. V občenem upamo, da se bode ova knjiga v naše ljudske šole povsem vdomačila in zdatno razširila. Cena ji je 60 kr.

— m —

* **Zahvala.** Slavni odbor „slovenske matice“ v Ljubljani je dne 25. julija veliko in lepo zbirko raznih, po društvu izdanih znanstveno-zabavnih knjig v razdelitev med marljive dijake celovške gimnazije vposlati blagovolil, za kateri blagodušni čin se v imenu obdarovanih dijakov preserčno zahvaluje:

Julij pl. Kleinmayr,
učitelj celovške gimn.

Duhovske spremembe v Kerški škofiji.

Č. g. Polak Mat, fajmošter v Šmarjeti, je dobil samostalno faro v Grebinji. Č. g. Kapun Val., provizor v Štebnu pri Trušnjah, pride za provizorja na Brezo in č. g. Joas Jan., kaplan v Zgornji Beli, za provizorja v Malnico; njegovo mesto prevzame začasno č. g. Krzstyniak Andr., duhoven iz avstrijskega okraja Breslavske škofije. Č. g. Wakonik Ant., novoposvečenec, gre za kaplana v Doberloves in č. g. Kanal Jož. nastopi pastirsko službo začasno kot kaplan v Požarnici. — Umerl je dne 5. avg. č. g. Blasi Jan, provizor v Kneževi. R I. P.! — Razpisane so fare: Visoka Bistrica do 28. avg.; Št. Miklavž v Belaku in Št. Ožbalt nad Hornburg do 15. septembra.